

FE I HISTÒRIA

EN EL PENSAMENT DE CARLES CARDÓ

per Lluís M. Moncunill i Cirac

És difícil trobar un tema tractat per Cardó que d'alguna manera no tingui cap referència històrica.

L'estructura mental i la vocació de Carles Cardó l'obliguen a entendre el món il·luminat pels raigs de la Revelació bíblica. En això ja trobem d'entrada un constituent formal de la seva personalitat ètica i literària. La fe és l'eix del seu pensament, la qual cosa afectarà també la manera com seguirà el sentit de la història.

Situats, doncs, en aquesta cruïlla de la temporalitat i la transcendència, farem un breu recorregut per alguns dels seus escrits, esperant que al final en puguem deduir alguns dels trets característics de la manera com Cardó entén el fet històric.

ACTITUDS PSICOLÒGIQUES ENFRONT DE LA HISTÒRIA

Un cert recurs insistent a la Providència podria fer pensar que Cardó s'inclina vers un fatalisme històric, sobretot si entenem que la intervenció provident és sinònim de dissolvent de la iniciativa humana, tan necessària per a una bona entesa del procés històric. Quant a aquesta possible acusació, Cardó es defensa d'aquesta manera:

«Ens cal, encara, vigilar contra una altra temptació, que fàcilment ens podria fer perdre la benaurança perdurable sots color d'una fe ultrancera: el refiar-nos del miracle. La Providència no sols no exclou, sinó que pressuposa la cooperació de la nostra activitat.»¹

És així com nega la concepció segons la qual l'home no fóra més que un autòmat dins el fet històric, talment com si no tingués altre paper que l'assignat a l'actor dramàtic pel director d'escena, sense cap possibilitat d'accés a la pròpia iniciativa o a l'espontaneïtat.

Això mateix fa que barri el pas a la pseudo-confiança en la invocació del miracle, que podria actuar de narcòtic per a la lliure acció de l'home i de foment d'esperits inclinats a l'evasió del propi esforç.

Un altre perill del qual intenta salvar-se és el pessimisme històric. Cosa no gens fàcil per a aquell que és testimoni d'una època marcada per calamitats capgiradores del sentit de la mateixa existència personal o nacional.

Quan els camins d'Europa encara fumejaven per les bombes de la primera guerra mundial, i els esperits respiraven l'atmosfera del pessimisme més aclaparador, Cardó parla així als seus convilatans de Valls:

«Jo no sé veure aquesta dolor universal d'avui amb ulls humitejats, com no s'hi veu la dolor d'un infantament. Té massa anys el món i ha passat massa vegades les terors millenàries, per creure fàcilment en averanys de malastre.»²

Potser sí que manifesta una certa ingenuïtat el context d'aquestes paraules, però, si no perdem de vista la panoràmica real en què són pronunciades, haurem de renunciar a tota impressió de triumfalisme.

Però encara no és aquest l'argument més contundent en què recolza el realisme cardonià. Podríem trobar altres raons sòlides en altres lectures de les seves obres. L'any 1911, Cardó comença la carrera de publicista, tasca que ocuparà la major part de la seva vida literària. En aquelles dates de commoció político-social a Catalunya, escriu aquestes paraules:

«*Nunca hemos podido avenirnos con los lúgubres predicadores de infortunios, que todo lo ven corrompido, todo hediondo, todo malsano. Para estos fatídicos señores, la época actual es la peor de cuantas el mundo ha visto, la de nuestros padres fue peor que la de nuestros abuelos y así sucesivamente [...] El bien y el mal han convivido siempre en el mundo con proporción variable, pero sin esta pretendida tendencia del segundo a ir ganando terreno sobre el primero. Bien pudiera tomarse con ironía aquello de Horacio: "Aetas parentum, peior avis, tulit nos nequiores, mox daturos progeniem vitiores".*»³

2. *Els problemes espirituals de Catalunya*, Barcelona, 1920, pp. 13-14.

3. *Justicia y masedumbre*, «La Cruz», Tarragona, 24-II-1911.

paraules i fets

EXILIAT A FRIBURG

Quan amb el pare Miquel Estradé, companys de promoció monàstica, anàrem a passar un any d'ampliació d'estudis i d'horitzons a Friburg de Suïssa, el curs 1950-1951, tinguérem la bona sort de poder conèixer i de tractar una bona mica el doctor Cardó. El visitàvem amb una certa freqüència. A hores d'ara, al cap de més de trenta anys, recordo molt vagament l'habitació d'exiliat on ens rebia, al xalet dels pares blancs, missioners africans, que l'havien acollit. La taula de treball, els llibres, l'armari, el llit, les seves poques pertinences, tot en una sola peça, modesta, austera, noblement pobra. L'indret era molt encalimat, si no m'hi enganyo, com de zona residencial, amb els petits jardins sempre amables. Certament, tot molt net i molt ordenat. Diria suïssament endreçat. Perquè, en això, el país de les quatre llengües oficials en terres lliures confederades, tradicionalment adient per a un bon exili, no permet gaires comparacions. Ni un petit racó mal deixat. Tothom ho sap prou, només de passar-hi amb el tren o per carretera. En aquells temps, per la meua banda, ordenat de poc, que per primera vegada sortia de la pell de brau, em mirava el canonge Cardó com un personatge un punt mític. M'hi pesava, és clar, la seva actitud excepcional d'eclésiàstic ferm enfront del règim franquista. Però la cosa em venia de molt abans, de les versions de Sèneca a la Bernat Metge: les havia llegides d'adolescent i n'havia quedat molt marcat, d'esperit i de lletra, per l'autor i pel traductor. Després, al monestir, vaig rellegir amb ull nou *La nit transparent* i en especial el pròleg, *aquell* pròleg. Em sap greu de no tenir prou memòria d'allò que ens digué durant aquells mesos. Absorbit aleshores per la *Meditació catalana*, ens l'ensenyà i ens la comentà com en secret. Comptava que faria molt d'efecte. Però, a mi, la cosa que em deixà més impressionat de les nostres entrevistes, i que no em costa d'evocar avui, és la imatge personal d'aquell bon exiliat, ara optimista, ara desesmat, oscil·lant extremadament entre l'esperança i la desolació. L'eufòria il·luminada davant rumors i esdeveniments —les inflexions de la política internacional, la vaga dels tramvies a Barcelona, el trobament a Roma amb el pelegrinatge montserratí ran de la proclamació del dogma de l'Assumpta— que el convencien de cop que tot allò s'acabaria aviat i podria tornar a casa, en contrast punyent amb l'expressió desmenjada de les hores desenganyades en què l'aixafava la sensació que allò duraria més i més i que la mort el trobaria encara a l'exili. Dissortadament, allò encara s'allargà més de vint anys; però, per sort, el canonge Cardó no trigà massa a poder retornar, i el trobà a casa «l'esclat de l'Alba coronant la posta», com ell mateix havia escrit al Sonet de la mort. — MAUR M. BOIX.

1. *Providencialisme*, «La Paraula Cristiana», juny 1926, p. 481.